

Edirne'nin Kurucuları

Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı

Aralık 25, 2006

İçindekiler

0.1	Edirne'nin Kurucuları	4
0.1.1	Yahşi Fakih	4
0.1.2	Gümlüoğlu	4
0.1.3	Sofu Beyazid	4
0.1.4	Şah Melek Paşa	4
0.1.5	Mirahur Ayas Bey	4
0.1.6	Şeyh Şucaaddin Karamani	5
0.1.7	Veliyeddin Bin İlyas Hüseyin	5
0.1.8	Hasan Paşa	5
0.1.9	Ayşe Hatun	5
0.1.10	Devletşah Hatun	5
0.1.11	Baba Timurtaş Bey (Timurtaş Paşa)	6
0.1.12	Şarapdar (Şerbettar) Hamza Bey	6
0.1.13	Abdülhamit Lari(Hekim Lari-i Acemi)	6
0.1.14	Fazlullah Paşa	6
0.1.15	Çavuş Bey	6
0.1.16	Çakır Ağa	7
0.1.17	Fahreddin-i Acemi	7
0.1.18	Sitti Hatun	7
0.1.19	Evliya Kasım Paşa	7
0.1.20	Hazinedarbaşı Sinan Bey	8

0.1 Edirne'nin Kurucuları

Edirne'nin bir Osmanlı - Müslüman Şehri olarak ortaya çıkmasını ve gelişimini sağlayan, kenti ve yeni mahalleleri camileri, çeşmeleri, hamamları, vakıfları ve imaretleriyle kuran tarihi şahsiyetler; *Edirne'nin Kurucuları* olarak anılırlar. Bugün halen o dönemde kurulan mahallelerde yaşamaktayız.

Edirne kentinin kurucuları, özellikle kentin kuruluşunda önemli bir yüzyıl sayılan 15. yüzyılda yaşamışlardır. Bu kurucular ve kurumları şunlardır.

0.1.1 Yahşi Fakih

15. yüzyılda adma iki tane mahalle kurulmuş olan Yahşi Fakih ve ailesi, kentin önde gelen kurucuları arasında sayılmaktadır. Bu mahallelerden Mahalle-i Yahşi Fakih Halil Paşa Hanı çevresinde, Mahalle-i Hamam-ı Yahşi Fakih ise Kale İçi'nde kurulmuştur.

0.1.2 Gümlüoğlu

Gümlüoğlu (ya da Gümlü Bey) ve oğulları Saltuk ve İskender Beyler, Edirne'nin ünlü kurucularındandır. Saltuk ve İskender Beyler tarafından Edirne'de Beylerbeyi İmareti yakınında, bir mescit ve odalar yaptırılmış, burada Gümlüoğlu adıyla anılan bir mahalle kurulmuştur.

0.1.3 Sofu Beyazid

Çelebi Sultan Mehmet'in öğretmeni ve danışmanı olan Niğdelizade Sofi Beyazid Çelebi(Sofi İmadettin Beyazid Çelebi), bugün aynı adla kurulan mahallenin kurucusu sayılmaktadır.

0.1.4 Şah Melek Paşa

Fetret, Çelebi Sultan Mehmet ve Sultan II.Murat dönemlerinin önemli kişilerinden olan Şah Melek Bey(Paşa) adına Edirne'de Gazi Mihal Köprüsü başına Kafes Kapı çevresinde zarif bir cami ve mahalle vardır. 16. yüzyılın başlarında bu mahallenin adı Şah Melek Medresesi Mahallesi olarak anılmıştır.

0.1.5 Mirahur Ayas Bey

Muradiye semtinde bulunan ve günümüze dek aynı adı koruyarak gelen, 16. yüzyıl kayıtlarında Edirne Mahalleleri arasında sayılan Mahalle-i Mirahur Ayas Bey, adını Sultan II.Beyazid döneminde yaşamış olan ve Çaldıran Savaşı'nda savaşıp şehit olduğu sanılan Ayas Bey'den almıştır.

0.1.6 Şeyh Şucaaddin Karamani

Sultan II.Murat döneminde yaşamış, Şeyh Hamid Kayseri ile ilişkisi olmuş ve onun müridliğini yapmış olan Şeyh Şucaaddin Karamani, kaynaklara göre II.Murat döneminde Edirne'ye gelmiş, bir söylentiye göre de padişahı bir tehlikeden kurtardığı için, padişahça kendisine Debağhane semtinde bir zaviye ve mescit yaptırılmış, böylece bu semtte bir mahallenin kurucusu olmuştur. 16. yüzyılda adı geçen Mahalle-i Zaviye-i Şeyh Şuca adlı mahalle günümüzde de yaşamaktadır. Sultan II.Murat'ın, onun adına bir medrese de yaptırdığı ve bu medresenin tarihçilerce Şeyh Şuca Medresesi diye adlandırıldığı bilinmektedir.

0.1.7 Veliyeddin Bin İlyas Hüseyin

Kale İçi'nde bir mescit ve çeşme yaptıran, böylece bir mahalleye yüzyıllarca adını veren Mevlana Veliyeddin Bin İlyas, Sultan II.Murat döneminde Kazaskerlik yapmıştır. 17. yüzyılda da Mahalle-i Mevlana Veliyeddin olarak adını koruyan bu mahalle, daha sonraları, Yakut Paşa Mahallesiyle birlikte Metropolit Mahallesi adını almıştır. Günümüzde de Mithat Paşa Mahallesi olarak anılmaktadır.

0.1.8 Hasan Paşa

Yavuz Sultan Selim dönemi kayıtlarda Edirne'nin mahalleleri arasında anılan Mahalle-i Hasan Paşa'nın adını, Edirne'nin 15. yüzyıl tarihinde önemli rol oynamış, kentin gelişmesine katkıları bulunmuş olan Hasan Paşa'dan aldığı sanılmaktadır. Bu mahalle; Hasan Paşa tarafından kurulan ve Dr.Rıfat Osman Bey zamanında yıkıma uğrayan mescit ile birlikte, İstanbul yolu üzerinde ve Has Fırın yakınındaydı. Günümüzdeki Hasan Paşa Mahallesi ise, eski Hasan Paşa ve Tahtakale mahallelerinin birleşmesi sonucu Manyas semtindedir.

0.1.9 Ayşe Hatun

Edirne'nin bu ünlü semti, günümüzde de kurucusu olan Çelebi Sultan Mehmet'in kızı Ayşe Hatun'un adını taşımaktadır. 16. yüzyıl kayıtlarına göre, bu mahallenin adı Mahalle-i Ayşe Hatun nam-ı diğer Kapıcı Sinan Bey diye anılmaktadır. Mahalle daha sonraki kayıtlarda Mahalle-i Cami-i Ayşe Hatun olarak geçmektedir.

0.1.10 Devletşah Hatun

16. yüzyılı izleyen yüzyıllara ait kayıtlarda, Edirne'de Mahalle-i Devletşah ve Adahay-ı Devletşah diye adlandırılan mahalle ve odaların varlığından sözedilmektedir. Saraçhane çevresinde Tunca kıyısında bulunan bu mahallede, bir

de Devletşah Mescidi diye anılan bir mescidin bulunduğu belirtilmektedir. Adı geçen mescidin 1878 Rus İşgalinde yıkıldığı, mahallenin ise önce Papa-zoğlu, ardından da Bekçi Mahallesi adını aldığı söylenir. Mahalle ve Mescide adını veren Devletşah'ın; Çelebi Sultan Mehmet'in annesi ve Germiyanoglu Süleyman Şah'ın kızı Devlet Hatun olduğu bilinir.

0.1.11 Baba Timurtaş Bey (Timurtaş Paşa)

Sultan II.Murat döneminde yaşamış olan Baba Timurtaş Bey(Timurtaş Paşa), renkli kişiliğiyle dönemin ünlülerindendir. Edirne'de günümüzde de aynı adla anılan bir mahalle vardır. Oysa bir zamanlar kentte Baba Timurtaş adına iki mahalle vardı. Bunlardan biri Üç Şerefeli Cami çevresinde, Baba Timurtaş Mescidi'nin bulunduğu mahalle, diğeri de Gümlüoğlu Mescidi odalarının bulunduğu bir han çevresindeki mahalleydi.

0.1.12 Şarapdar (Şerbettar) Hamza Bey

16. yüzyıl kayıtlarında, Edirne'de Kıyık semtinde, Karaca Ahmet Mahallesi-nde bir Zaviyesinin bulunduğu belirtilen Şarapdar Hamza Bey, 15. yüzyılda yaşamıştır ve Edirne'nin önemli kurucularındandır.

0.1.13 Abdülhamit Lari(Hekim Lari-i Acemi)

Fatih Sultan Mehmet döneminde İran'dan gelerek padişahın hizmetine giren, tıp alanında ün yapmış olan Hekim Lari, Edirne'de Laleli Cami(Lari Çelebi Camisi) diye anılan caminin kurucusu olarak tanınmaktadır.

0.1.14 Fazlullah Paşa

15. yüzyılda Edirne'nin gelişmesi ve canlandırılmasında, ilk Osmanlı Fatihlerinin torunlarının da büyük emekleri geçmiştir. Edirne'de 15. yüzyılın başlarında, biri Fazlullah Paşa Mahallesi, diğeri Mahalle-i Darüssaade İmaret-i Fazlullah Paşa diye anılan iki mahallesi görülen Fazlullah Paşa, Kocaeli'yi ele geçiren Akçakoca'nın torunu, Hacı İlyas Akçakoca'nın da oğludur. Sultan II.Murat döneminde Vezirlik yapmıştır.

0.1.15 Çavuş Bey

Sultan II.Murat döneminin ulema sınıfından olduğu anlaşılan Çavuş Bey adına Horozlu Yokuşu(Bayırı)'nda bir mahalle vardır. Bu mahalle, 16. yüzyılın kayıtlarında Mahalle-i Çavuş Bey diye geçmektedir.

0.1.16 Çakır Ağa

Fatih Sultan Mehmet döneminde yaşayan ve Çakır Ağa mahallesine de adını veren bu kişinin Bursa ve İstanbul Subaşlıklarında bulunduğu, İstanbul'un fethine katıldığı bilinmektedir.

0.1.17 Fahreddin-i Acemi

Sultan II.Murat ve Fatih Sultan Mehmet dönemlerinde 30 yıl gibi uzun bir süre fetva veren ve İran'dan geldiği için Acemi sanıyla tanınan ünlü Fahreddin-i Acemi, 16. yüzyılın kayıtlarında Mahalle-i Mevlana Fahreddin Acem diye geçen Topkapı Caddesinde mahallesi, mescidi ve Üç Şerefeli Cami çevresindeki medresesi ile Edirne'nin bu dönemdeki kurucularındandır. Bu mahalle, 16. ve 17. yüzyıllarda Fahreddin Acem diye anılmıştır. Aynı mahalle, günümüzde ise Molla Fahreddin diye anılmaktadır.

0.1.18 Sitti Hatun

Edirne kurucuları arasında, 15. yüzyılda üç Sitti Hatun'a rastlanmaktadır. Sitti Hatun Bint-i Abdullah, önceleri bir tutsak cariye iken, sonra zamanın ünlülerinden birinin eşi olmuştur. Bu Sitti Hatun, Cami-i Atik(Eski Cami) yakınlarındaki Hamid Bey Mescidi Mahallesinde bir vakıf kurmuştur. Fatih Sultan Mehmet döneminde kendi adını taşıyan mahallede yaptırdığı mescide vakıf kuran ikinci Sitti Hatun, Hoca Hasan'ın kızı, Mehmet B.Hoca Kemal'in de eşiydi.

Bu mahallenin sonradan adının değiştirildiği sanılmaktadır. Çünkü, günümüzde, At Pazarındaki Sitti Hatun Mahallesi, 16. yüzyılda Şeyhülislam Zenbili Ali Cemali Efendi'nin kızı üçüncü bir Sitti Hatun'un adına kurulmuştur.

Ne var ki, 15. yüzyıl Edirne tarihinde, adı ve sanıyla kesin olarak tanınan Sitti Hatun, kuşkusuz ki, Fatih Sultan Mehmet'in eşi ve Dulkadiroğlu Süleyman Bey'in kızı olan ve kayıtlarda Sitti Şah Hatun ya da Sitti Sultan adlarıyla anılan Sitti Hatun'dur. Bu Sitti Hatun, Karaca Bevvap Mahallesinde (bugünkü Sevindik Fakih Mahallesi), kendi sarayının bahçesinde Sultan Camisi(Sitti Sultan Camisi, Hatuniye Camisi) denilen bir cami yaptırmıştır.

0.1.19 Evliya Kasım Paşa

Tunca kıyısında bir cami ve aynı yerde imareti mevcut olan Kasım Paşa, Sultan II.Beyazıd döneminin devlet yöneticilerindedir. Vezir-i Azam'lık yapmış olan Kasım Paşa Evliya olarak ünlenmiş, bu nedenle de cami ve mahallesi, Evliya Kasım Paşa Cami ve Evliya Kasım Paşa Mahallesi olarak adlandırılmıştır.

0.1.20 Hazinedarbaşı Sinan Bey

Muradiye semtinde yer alan ve günümüzde de aynı adla anılan Hazinedarbaşı Sinan Bey Mahallesi, adını Fatih Sultan Mehmet döneminde yaşamış Hazinedarbaşı Sinan Bey'den almıştır.